

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Záložna-kampelička Chřív

1898–1953

Inventář

EL NAD č.: 677

AP č.: 278

Veronika Brožková

Plasy 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	7
III. Archivní charakteristika archivního fondu	7
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	9
Inventární seznam	10

I. Vývoj původce archivního fondu

Spořitelní a záložní spolky byly malé peněžní ústavy, které poskytovaly finanční služby svým členům z řad malých vkladatelů, především zemědělců a vesnických živnostníků. Vznikaly na sklonku 19. století podle německého vzoru Raiffeisenových záložen na základě zákona č. 70 z 9. dubna 1873, o společenstvech pro napomáhání živnosti a podnikání.

Velkým propagátorem těchto záložních spolků u nás byl František Cyril Kampelík (1805–1872). Tento lékař a politik mimo jiné v roce 1861 vydal brožuru „Spořitelny po farských kolaturách orbě, řemeslu ze svízelnů pomohou“. Navrhl v ní zakládání malých venkovských spořitelen, které by z nahromaděného kapitálu poskytovaly rolníkům a venkovským řemeslníkům levný úvěr.

Na přelomu 80. a 90. let devatenáctého století se Kampelíkovy myšlenky začaly uskutečňovat. Zakládáním spořitelním a záložním spolkům se říkalo kampeličky nebo také raiffeisenky podle finančníka Friedricha Wilhelma Raiffeisena, který podobné úvěrové spolky zakládal v Německu. Vedly běžné účty, umožňovaly příjem a výdej peněz a vklady a výběry z vkladních knížek. Ze získaných depozit potom půjčovaly za výhodný úrok svým členům finanční hotovost bez dlouhé čekací doby a složitého ručení. Jednotlivé spolky zaštiťovala Ústřední jednota českých hospodářských spolků v Království českém. Ta pro záložny zajišťovala správu peněžních vkladů, ukládání financí na běžné účty v bankách, vedla účty, poskytovala úvěry, ukládala finanční přebytky, vykonávala revize, poskytovala poradenskou činnost. Vedle toho obstarávala i společný nákup hospodářských potřeb (uhlí, hnojiva, krmiva) pro zemědělce, objednávaných prostřednictvím jednotlivých spolků. Kampeličky byly zakládány s ručením neomezeným, pracovaly přímo na vesnicích, s minimálními náklady, kromě pokladníka neměly placené úředníky, byly spravovány lidmi, kteří měli své hlavní zaměstnání jinde a tuto funkci považovali spíše za čestnou.

Ustavující valná hromada Spořitelního a záložního spolku pro Chříč a okolí se konala 9. ledna 1898. Bylo zvoleno sedmičlenné představenstvo, jehož předsedou (starostou) se stal farář František Vosol, dále šestičlenná dozorčí rada a pokladník. Při svém založení měl spolek 30 členů. Byly přijaty stanovy a určen základní podíl ve výši 5 zl. a nejnižší vklad 1 zl. Spolek se připojil k Ústřední jednotě českých hospodářských spolků v Království českém. Počáteční úrok z vkladů byl stanoven na 4 %, ze zápůjček na 5 %. Úroková sazba se později vlivem různých okolností mírně měnila, odvíjela se většinou od aktuálních úrokových sazeb ústřední jednoty.

Sídlo spolku bylo v Chříči, jeho členy se mohli stát občané obcí Chříč, Hlince, Holovousy, Studená a osad Dolany a Lhota. V květnu 1903 byla do obvodu spolku přijata obec Slatina, v únoru 1944 pak obec Všehrdy.

Dne 18. ledna 1898 byl spolek zapsán do rejstříku společenstev (Krajský soud v Plzni, sv. II, list 15) pod názvem Spořitelní a záložní spolek pro Křic a okolí, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením. Vlastní činnost byla zahájena k 1. dubnu 1898, úřední doba byla stanovena v neděli od 10 do 11 hodin. Spolek neměl vlastní prostory, spolková místnost byla v domě čp. 56, v hostinci Matěje Bílka, který spolku prostory zdarma poskytl. V sále hostince se většinou konaly i valné hromady.

Dne 4. listopadu 1925 došlo v důsledku změny názvu obce z moci úřední i k úpravě názvu firmy, nový název zněl Spořitelní a záložní spolek pro Chříč a okolí, zapsané společenstvo s ručením neobmezeným.

V dubnu 1927 jednalo představenstvo o umístění spolku a navrhlo stavbu vlastní budovy. V březnu 1928 bylo na valné hromadě o stavbě rozhodnuto, myšlenku vlastního spolkového domu podpořila i ústřední jednota. V roce 1932 byla schválena koupě stavebního pozemku od dědiců po Františku a Emilii Palkoskových za cenu 6,- Kč za čtvereční metr. V březnu 1935 byla zakázka na stavbu budovy zadána staviteli Janu Matějkovi z Kralovic za nabídkovou cenu 157 555,55 Kč.

V nové budově, která dostala číslo popisné 77, se poprvé úřadovalo 13. listopadu 1935. Spolek pro svoji potřebu využíval jen část domu, ostatní místnosti byly pronajaty. V roce 1936 bylo rozhodnuto přistavět ještě garáž a kůlny, zpracování plánů i vlastní realizace přístavby v hodnotě 14 663 Kč byly zadány Stanislavu Lukášovi z Plas.

V roce 1934 musely být podle vládního nařízení č. 169/1933 Sb. změněny stanovy spolku a při té příležitosti se obecné označení kampelička dostalo do názvu, oficiální název tedy zněl Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Chříči, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením.

Na základě vládního nařízení č. 268/1941 Sb. z. a n. byl 25. září 1941 schválen nový dvojjazyčný název Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Chříči, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením – Kampelička, Spar- und Vorschussverein in Kreitsch, eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftung.

Po pádu nacistického Německa a obnovení svobodné Československé republiky vydal dne 19. května 1945 prezident republiky Dr. Edvard Beneš dekret, jímž byla ve všech hospodářských ústavech, družstvech a institucích zrušena působnost dosavadních vedoucích osob a činovníckých sborů a vedení přešlo na jmenované národní správce. Národními správci kampeličky byli Okresním národním výborem v Kralovicích dne 21. srpna 1945 ustanoveni Josef Konopásek, Vojtěch Vopat a Josef Bureš. Dne 23. září 1945 se konala valná hromada a starostou spolku byl opět zvolen dosavadní starosta Josef Zetek.

Ke dni 21. ledna 1947 bylo ve smyslu § 1 zákona č. 200/1946 Sb., o některých opatřeních v oboru obchodního a společenstevního práva, ve společenstevním rejstříku vymazáno německé znění firmy.

Podle zákona č. 181/1948 Sb., o organizaci peněžnictví, byla výnosem ministerstva financí č. j. 215.095/48-III/7 ze dne 15. října 1948 přikázána přeměna v ústav lidového peněžnictví s tím, že název bude znít Záložna-kampelička v Chříči. Záložna se stala povinným členem Okresní spořitelny a záložny v Kralovicích, která byla zároveň jejím peněžním ústředím. Dosavadní členové správy a úředníci zůstali ve svých funkcích, nově byla kampelička družstvem s ručením omezeným.

V prosinci 1951 byla firma ze společenstevního rejstříku přenesena do podnikového rejstříku Krajského soudu v Plzni, kde byla zaregistrována pod značkou Dp 109.

Podle § 14, odst. 1 a 3 zákona č. 84/1952 Sb., o organizaci peněžnictví, se ke dni 1. ledna 1953 Záložna-kampelička v Chříči sloučila univerzální sukcesí bez likvidace se Státní spořitelnou v Kralovicích. V důsledku toho došlo dne 17. února 1953 k výmazu Záložny-kampeličky v Chříči z podnikového rejstříku.

Činnost spolku byla úzce spjata se životem v obci. V jeho budově byly byty lékaře, vrchního strážmistra a soudního úředníka, jedna místnost byla bezplatně poskytnuta pro poradnu matek a dětí. Byl zde i modlitební sál Československé církve, ten byl v březnu 1947 zabrán pro potřeby poštovního úřadu. Kampelička se po celou dobu své existence významnou měrou podílela na rozvoji Chříče i okolních obcí. Prostřednictvím jejích půjček byla financována například stavba mostu přes Berouнку u Zvíkovce a stavba autobusové garáže pro poštovní autobus, který jezdil na trase Chříč – Zbiroh. Poskytla prostředky na stavbu silnic i na elektrifikaci obcí Chříč, Studená, Hlince, Holovousy, zřízení vodovodu v Holovousech a Studené a vybudování kanalizace v Chříči.

Významní činovníci spolku

Předsedové představenstva (starostové)

František Vosol	01/1898–04/1909
Julius Štrauch	05/1909–12/1932
Václav Bláhovec	03/1933–04/1943
Josef Zetek	04/1943–12/1952

Předsedové dozorčí rady

Josef Fišer	02/1898–07/1902
Emil Kunc	07/1902–09/1915
Václav Klečánek	09/1915–04/1927
Emil Kunc	04/1927–05/1930
Václav Klečánek	05/1930–04/1933
Emil Kunc	04/1933–05/1935
František Konopásek	05/1935–03/1944
Václav Sinkule	03/1944–12/1945
Stanislav Helebrant	12/1945–[12/1952]

Vývoj vkladů a zápůjček

<u>rok</u>	<u>vklady</u>	<u>zápůjčky</u>	<u>zisk</u>
1898	5450,73 zl.	2260 zl.	-13,46 zl.
1901	16 496,05 K	5657,47 K	237,79 K
1905	45 012,88 K	11 153,07 K	427,20 K
1910	72 284,80 K	24 717,66 K	609,84 K
1920	467 551,67 K	48 050,00 K	1913,91 K
1925	2 345 728,56 Kč	111 680,00 Kč	16 999,31 Kč
1930	521 328,77 Kč	148 700,00 Kč	18 583,98 Kč
1935	1 142 168,79 Kč	261 500,00 Kč	16 648,10 Kč
1940	799 624,50 Kč	131 700,00 Kč	50,75 Kč
1945	3 894 687,20 Kčs	70 000,00 Kčs	839,88 Kčs
1950	3 665 245,20 Kčs	323 011,70 Kčs	6724,90 Kčs

Počet členů spolku

<u>rok</u>	<u>počet členů</u>
1898	41
1901	56
1905	82
1910	107
1920	136
1925	128
1930	154
1935	137
1940	145
1945	156
1950	136

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Písemnosti předala v roce 1980 Československá státní spořitelna, oblastní závod Plzeň, z podnikového archivu v Nepomuku Státnímu oblastnímu archivu v Plzni a ten následně materiály postoupil zdejšímu archivu (č. př. 533). Předávací protokoly ani žádné jiné podrobnosti o převzetí archiválií se nedochovaly.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Záložna-kampelička Chříč tvoří celkem 23 česky psaných úředních knih z let 1898–1952, z toho 13 knih správního charakteru (protokol pro valnou hromadu, protokol pro představenstvo, protokol pro dozorčí radu, seznamy členů a činovníků) a 10 účetních knih. Fond dále obsahuje 2 kartony spisového materiálu (zakládací listiny, smlouvy, soudní usnesení, korespondence, protokoly o revizi a účetní závěrky).

Název archivního fondu byl zvolen na základě Metodického návodu OAS MV k vedení evidence NAD podle vyhl. č. 645/2004 Sb. ze dne 27. července 2009 (Hlava XII, Čl. 17), tj. posledního úředního nebo jinak běžně užívaného názvu svého původce a místa působení.

Při pořádání a inventarizaci fondu bylo přihlédnuto k současným pravidlům pro zpracování archivního materiálu (Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. SAP X, 1960, č. 2, s. 215–310) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010.

V roce 1981 Dr. Josef Pankraz a Marie Vitoušová fond uspořádali a vyhotovili skupinový inventář „Peněžní ústavy v okrese Plzeň-sever (1858) 1867–1954“, k jeho schválení však nedošlo. Během současné inventarizace fondu došlo ke změně v jeho celkové metráži, časovém rozmezí i v počtu a skladbě evidenčních jednotek. Celkový rozsah fondu je nyní 0,52 bm. Knihy jsou řazeny podle obsahu a v rámci jednotlivých druhů chronologicky. Vnitřní skartace nebyla provedena.

Písemnosti byly podle přílohy č. 3 zákona č. 499/2004 Sb. zařazeny do II. kategorie. V době zpracování fondu se nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Materiály archivního fondu Záložna-kampelička Chříč poskytují poměrně ucelené údaje o činnosti spolku. Fond obsahuje zápisy ze schůzí orgánů a téměř kompletní řadu účetních uzávěrek. Záznamy jsou dokladem vývoje peněžnictví na regionální úrovni a lze z nich získat i informace o dění v obcích, v nichž působil. Další informace o vývoji spolku obsahuje archivní fond Krajský soud Plzeň I, uložený ve Státním oblastním archivu v Plzni.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Záložna-kampelička Chříč 1898–1953 uspořádala a inventář k němu zpracovala Veronika Brožková v červnu 2011 v SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky zhotovila v lednu 2012 Veronika Brožková.

Seznam použitých pramenů a literatury

Státní oblastní archiv v Plzni, *Krajský soud Plzeň I /nezpracováno/,* Spořitelni a záložní spolek pro Chříč a okolí, zapsané společenstvo s ručením neobmezeným – sign. Dr II 15, Záložna-kampelička v Chříči – sign. Dp 109.

Hájek, Jan – Lacina, Vlastislav. *Od úvěrních družstev k bankovním koncernům.* Praha, 1999.

Pamětní kniha obce Křické [fotokopie]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

Sbírka zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava, 1941 (částka 89, 22. 7.).

Sbírka zákonů a nařízení Republiky československé, 1948 (částka 66, 3. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933 (částka 53, 14. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 4, 23. 5.).

Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené, 1873 (částka XXV, 17. 5.).

Seznam použitých zkratk

AP	Archivní pomůcka
č. př.	Číslo přírůstku
EL	Evidenční list
ev. jednotka	Evidenční jednotka
inv. č.	Inventární číslo
NAD	Národní archivní dědictví
OAS MV	Odbor archivní správy ministerstva vnitra
SAP	Sborník archivních prací
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
I. Knihy			
1	Protokol pro valnou hromadu (9. 1. 1898–17. 3. 1929)	1898–1929	K 1
2	Protokol pro valnou hromadu (16. 3. 1930–8. 5. 1949)	1930–1949	K 2
3	Protokol pro představenstvo (20. 2. 1898–14. 12. 1902)	1898–1902	K 3
4	Protokol pro představenstvo (11. 1. 1903–28. 5. 1922)	1903–1922	K 4
5	Protokol pro představenstvo (16. 7. 1922–2. 11. 1930)	1922–1930	K 5
6	Protokol pro představenstvo (14. 12. 1930–10. 12. 1939)	1930–1939	K 6
7	Protokol pro představenstvo (14. 1. 1940–30. 11. 1952)	1940–1952	K 7
8	Protokol pro dozorčí radu (20. 2. 1898–5. 12. 1920)	1898–1920	K 8
9	Protokol pro dozorčí radu (12. 12. 1920–10. 2. 1939)	1920–1939	K 9
10	Protokol pro dozorčí radu (5. 3. 1939–28. 9. 1952)	1939–1952	K 10
11	Seznam členů	1898–1944	K 11
12	Seznam členů	1927–1951	K 12
13	Seznam spolkových činovníků	1898–[1949]	K 13
II. Spisový materiál			
Spisy			
14	Zakládací listiny a stanovy spolku	1898–1941	N 1
15	Usnesení krajského soudu	1898–1949	N 1
16	Smlouvy s pokladníkem	1910–1914	N 1
17	Úřední korespondence	1898–1948	N 1
18	Zprávy a návrhy dozorčí rady	1919–1949	N 1
19	Protokoly o revizi	1911–1952	N 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
III. Účetní materiál			
a) účetní knihy			
20	Hlavní kniha pro zápůjčky	1898–1919	K14
21	Hlavní kniha pro podíly	1898–1918	K15
22	Hlavní kniha pro podíly	1906–1927	K16
23	Hlavní kniha pro podíly	1913–1946	K17
24	Hlavní kniha pro podíly	1924–1949	K18
25	Hlavní kniha pro podíly	1935–1948	K19
26	Výroční účty	1899–[1917]	K 20
27	Účetní závěrky	1919–1936	K 21
28	Účetní závěrky	1937–1947	K 22
29	Účetní kniha zařizovacích předmětů	1898–1926	K 23
b) účty			
30	Účetní závěrky	1899–[1918]	N 2
31	Účetní závěrky	1948–1953	N 2

Název archivní pomůcky:	Záložna-kampelička Chříč
Značka fondu:	ZK Chříč
Časový rozsah:	1898–1953
Počet evidenčních jednotek:	25 (23 úředních knih, 2 kartony)
Počet inventárních jednotek:	31
Rozsah v bm:	0,52 bm
Stav ke dni:	16. 1. 2012
Zpracovatel archivního souboru:	Veronika Brožková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Veronika Brožková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom dne 16. 1. 2012 – č. j. SOAP/060-22/2012